

**KÖZÖSSÉGI NEVELÉS,
ÖNÁLLÓ SZEMÉLYISÉG –**

**KARÁCSONY
SÁNDOR
TANÍTÁSAI MA**

2025. OKTÓBER 7.

**NEMZETI KÖZZSZOLGÁLATI EGYETEM
NEMESKÜRTY ISTVÁN TANÁRKÉPZŐ KAR,
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANSZÉK**

ABSZTRAKTOK

Bagdy Emőke

(Károli Gáspár Egyetem, professzor emerita)

A hivatásszemélyiség és a pályaszocializáció gondolköre Karácsony Sándor pedagógiai ars poeticájában

Karácsony Sándor társ- és kapcsolatorientált személyiségfejlődési rendszere nyomán olyan hivatásra nevelési modellt és gyakorlatot mutat be, amelynek validitását tanári nevelő-oktató pályámnak két egyetemen végzett kutatása és gyakorlata is messzesemenően bizonyította. Hogyan neveljük az ifjúságot a felnőtt életre, felelős döntésekre, pályaválasztásra, hivatásslátra?

Karácsony Sándor tudós pedagógus az *Ifjúság és hivatás* című könyvében kínál cselekvési modellt számunkra. Ajánlása szerint: „Az ifjak feladata a tanulás, a nevelőké pedig az ifjú ember jellemző életkultuszának ismeretébe illesztett nevelés. Az ifjúsági életkultusz generációs változékonysága ellenére meg kell tanítanunk őket a szabadságra és az értékekre: egészségesen élni, értelmesen szolgálni, önfeláldozóan cselekedni és áhítatosan szeretni. Az értékekre nevelés pedig olyan fontosságú, mint az anyanyelvre nevelés” – aki emberekkel foglalkozik, annak ezt a mesterség és hivatás magaslatán kell művelnie.

Az ifjúság hivatásslátra való felkészítésében szocializációs nevelési feladat arra rávezetni a fiatalt, hogyan találjon rá hajlamai nyomán az elhivatottságára, hogyan készüljön fel önismeretének, képességbeli talentumainak és saját személyiségi kincseinek tudatos kimunkálására, hogy személyisége magában véve is munkaeszközként tudjon működni. Ez az emberrel foglalkozó pályákon, különösen a segítő-nevelő-gyógyító hivatásokban (orvos, pszichológus, pedagógus stb.) alapvető. Karácsony Sándor modellje nyomán szólunk ennek eredményes alkalmazási bizonyítékairól, a pályára való személyiségi felkészülés mikéntjéről, azaz a hivatásszemélyiséggé formálódás elősegítéséről.

Bartáné Járó Anita

(Arany János Református Általános Iskola és Óvoda, Nagykőrös, intézményegység-vezető; Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar, mesteroktató)

Karácsony Sándor szellemi hatása napjaink pedagógiai törekvéseire, a pedagógusképzésre

Karácsony Sándor társasautonóm rendszere a mai nevelésben

Karácsony Sándor filozófiájának mindenkor időszzerűségét a pedagógia számára az adja, hogy felfelé tekintve az örök értékek mindennapi megélésére, kiteljesedésére törekedett.

Karácsony Sándor a pedagógiát az elmélet és a gyakorlat együtteseként szemléli, és inkább annak hatékonyságára helyezi a hangsúlyt, a nevelési gyakorlathoz kapcsolja pedagógiai elméletét. Fő törekvése, hogy a kultúra, az erkölcs, a vallás témáit a jövő nemzedéke számára közvetítse.

Comenius elveire támaszkodva Karácsony hitt a nevelés társadalmasításában, elsősorban a nevelés társadalomjavító erejében. Óriási kérdés: a társadalom determinálja a nevelést, vagy a neveléssel alakítjuk a társas relációkat, a társadalmat? A kérdés 21. századi megválaszolása az emberi szabadság kérdésköre. Az egyik ember és a másik ember autonómiája lényeges lelki szükségletünk. Mindenkinek egyforma helye van a nap alatt. A tanár-diák viszony kapcsán Karácsony Sándor neveléstana azt üzeni a mának, hogy az egyenjogúsághoz a pedagógusnak és a gyermeknek egyaránt joga van. A másodrendűségben sem a nevelő, sem a gyermek nem érzi jól magát, hiszen mindenkinek megvan a maga helye, küldetése és feladata ebben a viszonyban.

A református szellemi, történelmi örökség vállalása, az elődöktől kapott hajtani küldetés visszaszerzése a folytonosság garanciája, önmagunk megerősítése a jelenben. Ezt az örökséget korunkhoz alakítva, a mai generáció számára érthetővé, befogadhatóvá és vonzóvá formálva továbbadhatjuk a jövőnek.

Bíró Csilla

(NKE NITK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, közszolgálati docens)

Barátság és szerelem mint az ifjúkor két sarokpontja

Előadásomban azt a kérdést szeretném körüljárni, hogy Karácsony Sándor pedagógiai írásai, az *Ifjúság, barátság* és az *Ifjúság, szerelem* a mai fiataljai számára mennyire tartalmaznak releváns tanácsokat, hogyan használhatók a lelki fejlődés során, tudatosabb társsá (barát, partner) tehető-e általuk a fiatal.

Vizsgálódásom arra is kitér, hogy a két szövegben használt ószövevségi párhuzam, Dávid és Jonatán barátsága és az *Énekek éneke* menyasszonya és vőlegénye mennyiben járulhatnak hozzá a szövegek mai jobb megértéséhez, valamint értelmezhető-e Karácsony Sándor két írása nem csak vallásos környezetből érkező fiatalok számára is.

Bognárné Kocsis Judit

(Veszprémi Érseki Főiskola, Pedagógia Tanszék, tanszékvezető, egyetemi docens)

A református értékrend mint nevelési alapelv Karácsony Sándor pedagógiájában

Karácsony Sándor (1891–1952) a 20. század egyik legnagyobb hatású magyar gondolkodója, aki olyan pedagógiai rendszert alkotott, amely a református értékrenden alapulva a mai neveléstudomány számára is releváns iránymutatóként szolgál. Munkásságában egyszerre jelenik meg a mély hit, a nemzeti elkötelezettség és az interdiszciplináris szaktudás, melyek különleges egységet alkotnak.

Elméletének egyedisége abban rejlik, hogy nem csupán pedagógiai, hanem teológiai, filozófiai és pszichológiai szempontból is érvényes és alkalmazható a nézetrendszere. A teológusok Karácsony rendszerét elsősorban hitbéli alapokon értelmezik, a neveléstudomány inkább nevelésfilozófiai elméletként tekint rá.

Az előadás alapjául a korábbi empirikus és elméleti vizsgálataim szolgálnak, amelyek rámutattak: Karácsony pedagógiájának a református vallás a legfontosabb forrása. Nevelésfilozófiája a nevelő és a nevelt kölcsönhatásán alapul, érthető és világos a vallásos alapok figyelmen kívül hagyása nélkül is. Konceptiója egyetemes, minden nevelőhöz szól.

Az előadás bemutatja, miként épül be a református értékrend Karácsony pedagógiai rendszerébe, és milyen módon jelenik meg az általa képviselt nevelési gyakorlatban. A vizsgálat három kulcskérdés köré szerveződik:

1. Milyen nevelési alapelvek határozzák meg Karácsony Sándor pedagógiai koncepcióját, és ezek miként kapcsolódnak a református teológiai gondolkodáshoz?
2. Hogyan értelmezik különböző diszciplináris hátterű szakemberek (teológusok, pedagógusok, filozófusok) Karácsony rendszerét?
3. Alkalmazható-e Karácsony pedagógiai modellje a mai pluralista, vallási és kulturális szempontból sokszínű oktatási környezetben?

Az előadás célja annak bemutatása, hogy Karácsony pedagógiája miként teremti meg a teljes ember nevelésének lehetőségét, és hogyan kínál alkalmazható alternatívát a kortárs nevelési kihívásokra.

Karácsony nevelésfelfogása kapcsolat- és közösségcentrikus, a lélekre való ráhangolódás pedagógiája, amelyben a nevelő személyisége, hitelessége és lelki jelenléte kulcsszerepet kap. Írásai révén Karácsony a mának is példát mutat arra, miként lehet a professzionális értékközvetítés és a lelki nevelés összhangját kialakítani.

Budai Gábor

(Dunaújvárosi Egyetem Tanárképző Központ, egyetemi adjunktus)

Döntések határán – Tanári szerepek és tanulói bizalom a pályaaorientációs támogatás tükrében

A tanulói döntések szabadsága és a tanári irányítás közötti egyensúly a középiskolák végzős évfolyamain formálódik igazán, ez a folyamat kényes pontja. A pályaaorientációs folyamatban a tanárok nemcsak információforrásként, hanem támogatóként is megjelennek, ezzel kialakítva egyfajta „együttműködési szerződést” a diákokkal. Előadásomban egy 2025 tavaszán, két vármegye technikumi tanulóinak körében végzett kérdőíves vizsgálat eredményeit ismertetem. A válaszok azt mutatják, hogy a diákok döntéseit elsősorban az anyagi biztonság, a szakmai érdeklődés és a személyes célok befolyásolják, de a tanárok iránymutató szerepe is jelentős. Az eredmények rávilágítanak arra, hogyan jelenik meg a bizalom és az autonómia a pályaválasztási folyamatban, és miként erősíthető meg a tanár-diák együttműködés a karriertervezésben.

Cs. Nagy Gábor

(mesterpedagógus, köznevelési szakértő)

Felfedező oktatás és kreatív tanulás

A konferencia aktualitását és az előadás témaválasztását részben Karácsony Sándor napjainkig ható nevelésfilozófiai, pedagógiai elveinek rendszerbe foglalása, másrészt az a tény alapozza meg, hogy a 21. század pedagógiájának egyik nagy kihívását az önálló tanulási képességek fejlesztése, a tanulói kreativitás megalapozásának iskolai lehetőségei jelentik.

Ehhez a tartalomhoz szervesen illeszkedik a debreceni székhelyű Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület tevékenységének bemutatása, amelynek középpontjában a Pedagógusok arcképcsarnoka címet viselő emlékkötet-sorozat kiadása és a hajdú-bihari kötődésű tudós szellemiségének ápolása áll. Az elemzés alapjául a névadó professzornak az 1943 augusztusában tartott balatonszárszói konferencián „A magyar nevelésről” elhangzott előadása szolgál; kiemelten a nevelés modern, magyar és hatékony követelményével. A több mint nyolcvan éve megfogalmazott elvárásoknak a mai és jövőbeni megvalósítását, a tanulói kreativitás fejlesztését – az IKT és az MI mellett – a tanulók aktív bevonására épülő, a hagyományos szervezeti kereteket is módosító módszertani eljárások (PBL, IBL, projektpedagógia, témahét stb.) segíthetik, amelyeknek alkalmazását a hatályos köznevelési törvény és a nemzeti alaptanterv is támogatja.

Az előadás a fenti tartalmi elemekkel a pedagóguskompetenciák fejlesztését, a korszerű tanárképzési feladatok teljesítését is hivatott szolgálni.

Földi Rita

(klinikai szakpszichológus, neuropszichológus, egyetemi docens)

Szociális interakciók szerepe a gyermeki fejlődésben

Napjaink atomizálódó társadalmában különösen jelentős Karácsony Sándor gondolatainak pedagógiai-pszichológiai szempontú felvetése. Karácsony gondolatai egységes rendszerben mutatják meg a gyermeki fejlődés kiemelt területeit. Ez túlmutat napjaink specializált megközelítésén, túlmutat a különböző pszichológiai irányzatokon: egészben kezeli a társas/szociális, a kognitív és a személyiségfejlődést. Előtérbe helyezi a felnőtt-gyerek interakciók alakítását, mely egyrészt jelzője a gyermek aktuális fejlettségének, valamint aktív fejlesztője a kognitív képességeknek, a személyiségnek és a szociális kapcsolatoknak.

Így a beszéd megjelenése a korai fejlődés során, annak színvonala az adott életkorban, valamint a mozgás fejlődése, annak minősége és az autonómia alakulása szoros kapcsolatot mutat. Aligha kell külön hangsúlyozni, hogy ebben a családi nevelésnek kiemelt szerepe van. A családon belüli interakciók és később a nevelési-oktatási intézményben szerzett tapasztalatok az énkép és a kompetenciakészítés alakulását alapjaiban határozzák meg.

Az előadásban életkori megközelítésben és az új kutatások tükrében mutatjuk be a korai interakciók, a mozgás és a beszédfejlődés alakulását és ezek támogatásának lehetőségeit.

Heltai Miklós

(Török Ignác Gimnázium, Gödöllő, ny. gimnáziumi igazgató)

Karácsony Sándor nevelésfilozófiájának tanulságai a mai tanárképzés számára

A mai hazai neveléstudomány nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy szükség van-e nevelésfilozófiára, van-e egyáltalán ilyesmi. Pedig van nevelésfilozófia, Karácsony Sándoré. Szükség is lenne rá, de a nevelés ügyében hivatból érdekeltek nem kaptak róla megfelelő tájékoztatást, ennek hiányában nem tudatosulhatott bennük, hogy becsületes reformtörekvéseik azért hoznak csupán félsikereket, mert nincs átfogó elméleti alapozásuk, amely összerendezné az elméletet és gyakorlatot, igazodási pontokat adna pedagógusoknak, diákoknak, szülőknek.

Így aztán az utóbbi évtizedekben, amikor a nevelés mibenlétéről, lehetőségeiről, szereplőinek feladatairól kellett volna egyezségekre jutnunk, vitatkoztunk sok mindenről: finanszírozás, törvényi szabályozás, tanterv, tankönyv, tananyag, didaktika, metodika stb., stb. Holott ezek is szükséges dolgok, de csupán oktatáspolitikai alapokat biztosítanak, amelyekben társadalmi konszenzus – mint a közelmúlt és a jelen pedagógiai történései mutatják – aligha érhető el. Pedig éppen ehhez a konszenzushoz szükségeltetne az aktorok és szereplők részéről az a bölcséleti átgondolás, amely nem a politikai, nem az ideológiai, hanem a valódi bölcsességalapú egyetértést teremthetné meg.

Mindezen szempontok szerint kísérlem meg, hogy információkat adjak Karácsony Sándor nevelésfilozófiájáról, melyeket jó lenne figyelembe venni mind a tanárképzésben, mind a gyakorló pedagógusok és szülők okos gyülekezeteiben.

Hecker-Réz Robert

(Dr. habil, Kornéliusz EQ-Kutató Intézet, igazgató)

Karácsony Sándor értékalapú pedagógiájának mai olvasata

Az előadásom Karácsony Sándor értékalapú pedagógiájának aktuális relevanciáit vizsgálja. A jelenkor meghatározó pedagógiai fősodrárt illetően krízist diagnosztizál, amelynek két fő jellemzője az értékvesztés és az intézményesült rugalmatlanság. Előadásomban Karácsony Sándor szellemi hagyatékát követve egy olyan pedagógiai megújulás szükségességét hangsúlyozom, amelynek szellemisége közösségteremtő jellegű, ebből következően nevelési tevékenységének középpontjában a szociális és kulturális színtereken is partneri viszonyra törekvő ember áll. Ez a partneri viszony azonban csak a közösen megbecsült – vagyis fölfedezett és ápolat – nemzeti hagyományok talaján valósulhat meg.

Karácsony Sándor tanítását az autokeirikus pedagógiai rendszerben aktualizáltuk. Kutatóintézetünkben először azt írtuk körül, hogy a karácsonyi partneri viszony lényege a minden emberre kiterjedő kapcsolati kölcsönhatás. Ezt kell az értékalapú pedagógiában tudatosítani és alkalmazni, mivel egyébként a globális világból ránk zúduló hatások sodródóvá, gyökértelenné – végső soron értéktelenné tesznek bennünket. Ennek a kölcsönhatásrendszernek a törvényszerűségeit mutatja be *Az autokeirikus interakció erőtere* című ábra.

De hogyan lehet a gyakorlatban ezeket – a gyökértelenség sodródását megszüntető – kapcsolati kölcsönhatásokat tudatosítani? Az értékalapú pedagógia gyakorlatában mindez a stabil autonómiát kialakító dialógusok láncolatában ölt alakot. Ezek a dialógusok interaktívak – hiszen oda-vissza hatnak tanár és diák között; kooperatívak – hiszen az együttműködés modelljének begyakorlását szolgálják; és szociatívak – hiszen mintaközvetítő karakterük révén közösséget teremtenek, szocializálnak. Fontos tudatosítanunk azokat a dialógusformákat is, amelyek a stabil autonómiát romboló hatásúak: a passzív, a kontroverz, az agresszív és expanzív „áldialógus-formákról” van szó, amelyek mind a manipulatív dialógusformák megjelenítői.

Az áldialógusok autonómiaközvetítő dialógussá való transzformálása a szeretet ősérzelmének tudatos alkalmazása révén valósulhat csak meg. Ennek következtében alakul át a hatalomvágy és a félelem autonómiát romboló ereje a kreativitás és egymásra hangolódás rezonáns érzelmi erőterévé... amely értéket hordoz és értéket teremt.

Komlósi Piroska

(Károli Gáspár Református Egyetem, c. egyetemi docens, pszichológus)

Mit kaphatunk a családi életre neveléshez Karácsony Sándortól?

Karácsony Sándor gazdag hagyatékából azokat a gondolatokat és üzeneteket igyekszem kiemelni, amelyek irányt mutatnak a jelen és a jövő pedagógusainak ahhoz, hogy a rájuk bízottakat felkészítsék a családi életre. 2012 óta a NAT-ban helyet kapott a családi életre nevelés, amelyet folyamatosan erősítenünk kell sokféle hatással szemben.

Az „emberré neveléshez” a család által útravalóként adandó dolgok közül Karácsony Sándor az alábbiakról írt és beszélt sokat, s ezeket kell pozitív értékként megerősíteni a diákokban.

1. Az anyanyelv fontossága, annak természetgyökerű képi gazdagsága, melyet az élő beszédben, a családon belüli érzelmi kapcsolatban sajátíthat el legjobban a gyermek.
2. A kapcsolati kultúra elsajátításához a családban tapasztalhatja meg, hogy mit jelent a másik ember tisztelete és önmaga szerény megbecsülése, ami majd lehetővé teszi számára a magyar nyelvben is megjelenő mellérendelő viszonyulást.
3. A szülővel és testvérekkel megélt kapcsolat tapasztalataival lép a közösségbe az ifjú.
4. A munkához, a feladatokhoz való viszonyulást is a szülői mintákból építi magába.
5. A családi és a néphagyományok átörökítése a kulturális összetartozás mellett a generációk közötti szerves kapcsolatot hivatott biztosítani.
6. Az identitásfejlődésben a nemzeti hovatartozásra is nagy hangsúlyt fektetett.
7. A gyermek fejlődésében megjelenő spiritualitás iránti nyitottságra is felhívta a szülőket és nevelőket figyelmét. Hirdette, hogy ha a gyermek kap ehhez elég muníciót, elég hiteles megnyilvánulást, akkor a Krisztus-kapcsolat adta biztonság és útmutatás az élete erőforrásává válhat.

Látjuk, hogy a mai családok nehezen küzdenek meg ezekkel a feladatokkal, így a pedagógusokra nagy szükség van a következő generáció „emberré neveléséhez”.

Papp Zsolt

(Szent Imre Katolikus Óvoda és Általános Iskola, főigazgató,
az Organikus Egyesület alapító tagja)

Az értékátadás, a közösségteremtés dinamikája és ereje – Karácsony Sándor öröksége a magyar cserkészletben

Az előadásban rápillantunk arra, hogy Karácsony Sándor pedagógiai hitvallása miért, mivel és hogyan gazdagította a magyar cserkészpedagógiát.

Szemügyre vesszük azt is, hogy Karácsony Sándor személye és tanítása hogyan él tovább abban a tanítványában, aki megteremtette a magyar drámapedagógia alapjait, s hogy személy szerint e tanítvány miért látta ugyanúgy a magyar cserkészlet kiemelkedő lehetőségeit a személyiségformálásban és a professzionális nevelésben, mint mestere, Karácsony Sándor.

Pusztai Gabriella

(Debreceni Egyetem, egyetemi tanár)

Az értékközvetítő pedagógusképzés kontextusa: nevelési értékek kortárs mintázatai a magyar társadalomban

Karácsony Sándor pedagógiai szemléletének középpontjában a közösségen keresztül történő értékátadás áll. A pedagógusképzés értékközvetítő szerepének megértéséhez elengedhetetlen reális képet alkotni a magyar társadalomban jellemző nevelési értékpreferenciákról. Előadásunkban újabb kvantitatív kutatásaink eredményei alapján mutatjuk be, hogy milyen nevelési értékek és gyakorlatok dominálnak a társadalom különböző rétegeiben, továbbá hogy a pedagógusok és pedagógushallgatók miként érzékelik a generációk közötti értékátadás folyamatát.

Szenczi Árpád

(Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar,
Pedagógusképző Intézet, főiskolai tanár, ny. intézetvezető, dékán)

Hogyan építhetők be Karácsony Sándor tanításai a mai pedagógusképzésbe?

Egy 35 éves akciókutatás eredményei: a Nagykőrösön újrainduló pedagógusképzés-továbbképzés összegző gondolatai

Kutatócsoportunk alapvető tézisként már három évtizede megfogalmazta, hogy az ember individuális tökéletesedése során szükségszerű az önfejlődés (Maslow), ugyanakkor a kultúratartomány életkori sajátosságainak megfelelő „tananyagon” keresztül, társas viszonyulási alapon értékrendszert is építünk (Karácsony Sándor).

Maslow önfejlődési, önmegvalósító nevelési modellje a II. világháború után Európa nyugati részén virágzásnak indult, viszont Karácsony Sándor nevelésfilozófiája a szerző halála után (1952) Európa egy részén, így hazánkban is csupán poszt egzisztenciális létben lebegett. Korábbi nevelési szellemiségét, értékvilágát azonban nem lehetett metafizikailag megsemmisíteni, hiszen a metafizikai törvényszerűségek örök értékűek, és kedvező változások következtében újra a felszínre törnek.

A teremtetett ember IQ (értelmi), EQ (érzelmi), SQ (szpirituális), TQ (transzcendentális társas-lelkületi) alapú adottságokkal, talentumokkal születik. A professzionális nevelés feladata ezen adottságok működő képességekké történő kiművelése, szintetizálása. A sikeres kiművelés eredménye az axiológiailag tisztán látó lelkiismeretes ember: MQ-val rendelkező, tökéletességre törekvő lény. Korábbi munkáimban részletesen is kifejttem ennek származását, biológiai, antropológiai, nevelésfilozófiai, neveléslélektani törvényszerűségeit. Munkám további célkitűzése a mai pedagógusképzésben érvényesülő értékközpontú nevelés metodológiájának kulturológiai kidolgozása, az individuális érzelmi és a társas lelkületi képességek perszonalizációs folyamatának tudományos kezelése.

Takácsné Szabó Melinda

(BGSZC Varga István Közgazdasági Technikum, Budapest – oktató;
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola,
EKKE NTDI – PhD-hallgató)

Az óvodai nevelés Karácsony Sándor pedagógiája nyomán

Karácsony Sándor neveléstudományos rendszere ma is érvényes elméleti hátteret biztosít a cselekvő óvodai közösség megteremtéséhez.

Korát meghaladó gondolatai a nevelésről a modern reformpedagógiák újításaival rokoníthatók. Pedagógiája gyermekből kiinduló pedagógia, a különféle képességekkel, háttérrel bíró gyermekek szükségleteire és érdeklődésére épül, teret adva az aktivitásnak, a kreativitásnak. Megvalósulásukhoz életközeli helyzetek megteremtésével nyújt lehetőséget. Olyan életközösség kialakítása a célja, amelyben teret kap az egyéni és a kooperatív tanulás és az együttműködés. A nevelés színhelye – legyen az óvoda vagy iskola – a közösségi élet színtere, ahol az „egész személyiség” formálódik, a közösen átélt élmények, sikerek, kudarcok és a közös játék által, amely a gyermek alapvető tevékenysége. Karácsony Sándor szerint a játék igazi gyermeknyelv, segít felkelteni, megtartani és kielégíteni az érdeklődést, ugyanakkor az érzelmekre is játékosan tudunk leginkább hatni; mindemellett a felfedezés és a tanulás legfőbb eszköze is egyben.

A mai gyakorlatban is megtaláljuk ezeket a törekvéseket. Előadásomban igyekszem bemutatni, hogyan jelenik meg a mindennapokban Karácsony Sándor szellemisége, mely a nevelő és a nevelt mellérendelő kapcsolatában tud igazán kibontakozni.

Vincze Tamás

(Nyíregyházi Egyetem, Alkalmazott Humántudományok Intézete,
egyetemi docens)

Karácsony Sándor, a diákok barátja

Az előadás a 20. század egyik legnagyobb hatású és legeredetibb hazai pedagógiai gondolkodóját különös tükörben mutatja be: azt vizsgáljuk meg, mennyire sikerült életre váltania, gyakorlatban megvalósítania Karácsony Sándornak azokat a gondolatokat, amelyeket a nevelési alapviszonyról (a nevelő és a növendék közötti kapcsolatról) elméleti pedagógiai munkáiban megfogalmazott. Karácsony Sándorról eddigi biográfusai közül többen is leírták, hogy újfajta professzortípust testesített meg a 20. századi egyetemi világban: a korábbi egyetemi tanárok elefántcsonttoronyba zárkózásával és távolságtartó, szeparatív magatartásával szemben valódi mester-tanítvány viszony megteremtésére törekedett az egyetemi katedrán és azon kívül (pl. a bibliakörében) is. Karácsony esetében azonban nemcsak az egyetemi ifjúsággal való közvetlen hangnemű kapcsolattartásra lehet rámutatni mint a korát némileg megelőző tanári attitűdre, a nagy hírű professzor fontosnak tartotta, hogy a középiskolás diákoktól se távolodjon el, velük is intenzív, élő kapcsolatban maradjon.

A hazai középiskolai diákársadalommal nemcsak az általa szerkesztett ifjúsági lapokon keresztül érintkezett, hanem útmutató jellegű könyveket, színdarabokat, regényeket is írt számukra, s ilyen irányú irodalmi működése aktív professzor korában sem maradt abba.

Érdeklődéssel kísérte mindazokat a kortárs pedagógiai kezdeményezéseket, amelyekben a diákok felnőtt felelősséget és komolyságot igénylő munkát vállalhattak, így például több recenziót szentelt a Vajthó László által elindított Magyar Irodalmi Ritkaságok című sorozat gyors egymásutánban megjelenő darabjainak. Ugyancsak élénk figyelemmel fordult a diákoknak szóló irodalom legújabb alkotásai felé. Könyvismertetéseiből kiderül, hogy igen szigorú mércét alkalmazott az ifjúsági irodalommal szemben, megalkuvás nélkül képviselte azt az álláspontot, hogy a diákoknak nem szabad színvonalatlan, esztétikailag kifogásolható műveket a kezükbe adni.

Mivel a jeles neveléstudós aktívan részt vett több ifjúsági egyesület, diákszervezet vezetésében, bőven volt alkalmunk tapasztalatokat gyűjteni a diákközösségek működésével kapcsolatban, s ezek a megfigyelései is visszaköszönnének a cserkészettel és a KIE tevékenységével foglalkozó írásaiban. A vizsgált írásokból kiderül, hogy Karácsony lelki szemei előtt egy új diákeszmény lebegett: a kulturális emlékek feltárásában aktív, önálló kezdeményezésekkel fellépő, nemes tettekre kész diák.

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
LUDOVICA